

*Стоматолошки факултет – Скопје
Клиника за болести на устата
Клиника за дентална патологија и терапија*

PRIMARNA I SEKUNDARNA STOMATOLOŠKA ZAŠTITA ZUBA, PARODONTA I USNE ŠUPLJINE

Lazarevska Blagородna, I. Tavčiovski, J. Stojanovski

Imperativan zadatak u svakodnevnoj profesionalnoj delatnosti stomatologa je prevencija upravljena održavanju zdravih zuba i parodonta. Pravilno ocenjena i dosledno sprovedena ona omogućuje održavanje bioloških i morfoloških odlika zuba i okolozubnog potpornog sistema, a sa tim i sinergično jedinstvo svih funkcionalnih aktivnosti mastikatornog organa u celini.

Sa tog aspekta, veoma je važna permanentna detekcija i celosna eliminacija kariogenih faktora, kao i faktora koji direktno ili indirektno ugrožavaju morfo-funkcionalni integritet parodonta.

U slučaju pojave patološkog procesa u oralnoj regiji, od terapeuta se traži brza intervencija, koja ujedno predstavlja preventivan zahvat za zaštitu dubljih tkivnih struktura zuba i parodontalnog kompleksa. Ponekad, intervencije koje se primenjuju u terapiji patoloških stanja zubno-parodontalnog organa zahtevaju visoku stručnu spremnost, prikladan instrumentarijum i posebno dobro tehnički opremljeno radno mesto.

Zbog visokog procenta karijesa i parodontopatija u našoj populaciji, kao i velikog materijalnog i socijalnog efekta prevencije i sanacije sa jedne strane, i zbog potrebe za specijalističkim tretmanom komplikovanih oboljenja zubno-parodontalnog kompleksa s druge strane, zakonodavac je predvideo primarnu i sekundarnu zaštitu i u oblasti stomatologije, kao posebnu granu medicinske delatnosti.

Primarna stomatološka zaštita se sastoji od:

1. Profilaktično-preventivnih mera za održavanje i očuvanje dentalnog, parodontalnog i oralnog zdravlja.
2. Osnovi stomatološke zaštite oboljenja zuba i parodonta.
3. Dispanzerske zaštite dece, trudnice i zaposlenih u pojedinim profesijama.
4. Masovne i individualne fluor profilakse.

Sekundarna stomatološka zaštita predstavlja specijalističko-konzervativnu zaštitu koja se sprovodi u ambulantno-polikliničkim ili bolničkim uslovima.

PRIMARNA STOMATOLOŠKA ZAŠTITA

U oblasti profilakse i terapije patoloških procesa na zubima, parodontu i oralnoj mukozi, primarnu stomatološku zaštitu sprovodi stomatolog. Ona se sastoji u sledećem:

1. Permanentnoj i organizovanoj akciji upravljenoj stomatološkom prosvetavanju organizovanih grupacija (deca u zabavištu, učenici u školama, zaposleni u preduzećima) i pacijenata (u ambulantama, poliklinikama), a koje se sastoje pre svega u savlađivanju pravilne tehnike u sprovođenju oralne higijene.

2. Sistematski pregledi lica zaposlenih u proizvodnji kod kojih tehnološki proces rada dovodi do profesionalne ekspozicije prema karijesu u parodontopatijama, kao i planirano saniranje svih iritativnih faktora i patoloških stanja.

3. Odstranjivanje zubnog kamena i mekih naslaga

4. Eliminacija plakalnog plaka

5. Dispanzerska kontrola prekanceroza na oralnoj mukozi, a po potrebi konsultacije sa specijalistom za bolesti usta, zuba i parodonta.

6. Rano otkrivanje malignoma u oralnoj regiji i hitno upućivanje u odgovarajuće specijalizovane institucije.

Osnovna stomatološka zaštita zuba, parodonta i sluzokože usta treba da je svakodnevna profesionalna angažovanost stomatologa. Ona obuhvata sledeće:

1. Stomatološki pregled i popunjavanje karzona (anamneza, oralni i dentalni status)

2. Zaštita i sanacija tvrdih zubnih supstanci kao i endodoncijuma

– blagovremeno dijagnostičiranje karioznih lezija

– analiza rendgenskog snimka sa aspekta dentalnog i parodontalnog statusa

– sanacija karijesa koja obuhvata odgovarajuću preparaciju i primenu najadekvatnijeg punjenja kaviteta

– odgovarajući tretman dubokih karijesa (naročito caries profunda complicata, primena savremene metodologije i biološkog tretmana duboke dentinske rane)

– biološki tretman artifično i traumatski eksponirane pulpe

– zaštita dentina odgovarajućim sredstvima za impregnaciju

– lečenje predpulpi

– lečenje pulpinih oboljenja odgovarajućim metodama

– maksimalno korišćenje vitalnih metoda u terapiji

– maksimalna kanalna instrumentacije i odgovarajuće kanalno punjenje

3. Lečenje gingivitisa

– eliminacija lokalnih iritanasa

– obrada gingivalnih džepova

– ispiranje odgovarajućim medikamentima

– zaštitni zavoj

4. Konzervativno lečenje parodontopatija

– odstranjivanje zubnog kamena i mekih naslaga

– odstranjivanje dentalnih plaka

– obrada parodontalnih džepova (eliminacija subgingivalnih konkremenata, nekrotičnog cementa i granulacija)

– duboko ispiranje parodontalnih džepova

– aplikacija medikamenata u parodontalne džepove

– primena zaštitnog zavoja

– incizija i daljnji tretman akutnog parodontalnog abscesa

– impregnacija osetljivih zubnih tkiva

– katodna galvanizacija

– elektroforetska palikacija leka

– korekcija okluzalnog traumatizma putem grubog brušenja zuba

5. Lečenje stomatitisa

– pregled bolesnika sa oboljenjem mekih oralnih tkiva i dijagnostički postupak

– primena lokalne toalete

– primena opšte terapije

SEKUNDARNA STOMATOLOŠKA ZAŠTITA

Sekundarna stomatološka zaštita zuba, parodonta i oralne mukoze se sprovodi od strane specijalista za bolesti usta, zuba i parodonta u ambulantno-polikliničkim uslovima.

Pored svih intervencija koje obavlja stomatolog u okviru ove zaštite sprovodi se:

1. Specijalistički pregled sa popunjavanjem kartona (anamneza, oralni, dentalni i parodontalni status i određivanje pojedinih indeksa)

2. Lečenje gangrene zuba primenom najsavremenije metodologije
3. Sanacija akutnih parodontitisa
4. Lečenje apikalnih hroničnih parodontitisa
5. Praćenje i sanacija strukturalnih promena na tvrdim zubnim supstancama
6. Revizija kanalnih punjenja
7. Procena endodontski tretiranih zuba koji treba da se uključe u protetsku rehabilitaciju mastikatornog organa
8. Konsultacije i učešće u timskoj sanaciji specifičnih slučajeva
9. Odstranjivanje stranih tela iz radikularnog kanala
10. Donošenje indikacije za konzervativni ili radikalni tretman zuba
11. Procena vitalnosti i fizioloških kvaliteta pulpinog tkiva
12. Elektrosterilizacija kanala
13. Nadogradnja zubnih supstanci sa kanalnom retencijom
14. Endodontski tretman kod pacijenata sa narušenim zdravljem
15. Hirurško lečenje parodontopatije
 - gingivektomija
 - flap operacija
 - apikalno i lateralno pomeranje režnja
 - gingivoplastika i vestibuloplastika: slobodni gingivalni „graft“, lateralni „pedicle“, koronarni „pedicle“, frenulektomija i periostalna separacija (fenestracija) u visini muko-gingivalne linije
 - tretman bifurkacione i trifurkacione regije
 - koštana autotransplantacija
 - hirurški tretman parodontalnog abscesa
16. Duboko skleroziranje parodontalnog džepa
17. Ignipunkcija
18. Elektroforetska aplikacija lekova
19. Korekcija okluzalnog traumatizma
20. Analiza biomehaničkih okluzalnih sila (indirektna i direktna)
 - grubo brušenje
 - selektivno brušenje
 - korekcija abrazivnih faseta
 - korekcija patološke abrazije
 - eliminacija parafunkcija
 - revizija konzervativnih punjenja i protetskih naprava
 - šiniranje (kompozitne, akrilatne šine; privremene i stalne)
 - preporuka i plan protetske rehabilitacije defektnog zubala
21. Fizikalna terapija parodontopatije
 - balneoterapija
 - masaža sa ultrazvukom
 - krioterapija
22. Opšta terapija parodontopatije
 - jačanje imuniteta
 - desenzibilizacija
23. Dijagnoza oralnih patoloških stanja
 - specijalistički oralni pregled
 - popunjavanje bolesničkog kartona
 - kontrolni specijalistički pregled
 - izrada pismenog specijalističkog mišljenja saoralnom dijagnozom i preporukom terapije (na zahtev terapeuta koji je bolesnika uputio)
 - uzimanje eksfolijativno-citološkog razmaza
 - analiza i interpretacija citološkog testa
 - uzimanje brisa za mikrobiološku analizu
 - uzimanje bioptičkog uzorka
 - postavljanje zahteva za laboratorijska ispitivanja
 - interpretacija rezultata oralnih i opštih laboratorijskih analiza

- postavljanje zahteva za pregled drugih tkiva i organa
- 24. Terapija oralnih patoloških stanja
 - eliminacija oralnih iritacija
 - skidanje krusta, pokrova bula, nekrotičnih naslaga
 - lokalna medikacija sa irigacijom oralne mukoze
 - elektroforetska aplikacija medikamenta na oralnu mukožu
 - injekciona oralna terapija medikamentom
 - subfokalna aplikacija medikamenta
 - blokada po Višnjevskij-em
 - masaža oralne mukoze uz primenu medikamenta
 - propisivanje lekova za kućnu primenu
- 25. Dijagnostika oralnih fokusa
 - otkrivanje potencijalnih dentalnih fokusa
 - ispitivanje vitaliteta pulpe zuba prilikom detekcije oralnih fokusa
 - analiza rendgenskog snimka sa aspekta oralnih fokusa
 - analiza krvne slike i leukocitarne formule sa aspekta fokalnog sindroma
 - dijagnoza aktivnih oralnih fokusa
 - primena dijagnostičkih testova (histaminski test, impletol test, Gelenov test, Slaukov test i dr.)
- 26. Terapija oralnih fokusa
 - konzervativna terapija dentalnih fokusa
 - konzervativno-hirurška terapija dentalnih fokusa
 - radikalna terapija dentalnih fokusa
 - premedikacija i postekstrakciona terapija radikalne eliminacije dentalnog fokusa
- 27. Preventivne mere
 - predlog za operativnu eliminaciju drugih oralnih fokusa
 - preporuke bolesniku za sprovođenje odgovarajuće oralne higijene
 - upućivanje bolesnika na odgovarajuću ishranu
 - preporuke bolesnicima za neophodno otklanjanje štetnih navika
 - upućivanje bolesnika u sprečavanje izvora oralnih zaraza
- 28. Dodatna aktivnost specijalista za bolesti usta, zuba i parodonta
 - organizacija kurseva u vezi sa pravilnom ishranom i zdravljem usta, zuba i parodonta
 - studiranje uticaja ekoloških faktora i psihičke tenzije na pojavu oralnih oboljenja
 - studiranje problema vezanih sa opremom koja je potrebna za specijalističke ambulante za bolesti usta, zuba i parodonta
 - sakupljanje statističkih podataka u vezi epidemiologije karijesa, parodontopatije i ostalih oralnih bolesti
 - uključivanje u timski rad za atestat lekova u terapiji bolesti usta, zuba i parodonta
 - praćenje stručne literature i sudelovanje u kursovima za obnavljanje i proširivanje specijalističkog znanja.